ఆ పాత పాట మధురం
రాజా

నెలనెలా..ఒక పాత సినిమాలోని పాటల సంగీత సాహిత్య విశ్లేషణ

కలసివుంటే కలదు సుఖం

పౌరాణిక పాత్రలకు పెట్టింది పేరుగా కీర్తిగడించిన ఎన్.టి.రామారావుకు మంచి పేరు తీసుకువచ్చి సాంఘిక చిత్రాలలో శ్రీ సారధీ స్టూడియోస్ "కలసివుంటే కలదు సుఖం" చిత్రం ఒకటి. తాపీ చాణక్య దర్శకత్వంలో ఎన్.టి.ఆర్‌తో పాటు సావిత్రి, యస్వీ.రంగారావు, సూర్యకాంతం, పెరుమాళ్ళు, హేమలత, రేలంగి, హరనాధ్, గిరిజ తదితరులు నటించిన ఈ చిత్రం 1961లో విడుదలయింది. మాస్టర్ వేణు ఈ చిత్రానికి సంగీత దర్శకత్వ బాధ్యతలను నిర్వహించారు. కొసరాజు, శ్రీశ్రీ ఆరుద్ర రాసిన ఎనిమిది పాటలలో మూడు పాటలు ఈనాటికీ జనం నోట నర్తిస్తూ ఉన్నాయి.

అ: ముద్దబంతి పూలు బెట్టి మొగలి రేకులు జడను చుట్టి
ఆ: జడను చుట్టి
అ: హంసలా నడిచివచ్చే చిట్టెమ్మా
ఆ: చిట్టెమ్మా
అ: మా ఇంటికేమి తెచ్చావమ్మా
ఆ: చెప్పమ్మా ||ముద్ద||
ఆ: అద్దమంటి మనసు ఉంది అందమైన వయసు ఉంది
అ: వయసు ఉంది
ఆ: ఇంతకన్నా ఉండేదేంది కిట్టయ్యా
అ: కిట్టయ్యా
ఆ: ఈ పేదవాళ్ళు తెచ్చేదేంది చెప్పయ్యా
అ: చెప్పయ్యా ||అద్ద||
అ: పుట్టింటి అరణాలూ...
ఘనమైన కట్నాలూ.. హోయ్.. ఓ ||పుట్టింటి||
అత్తవారింటినిండా వేసినా
అవి అభిమాన మంత విలువ జేసునా
మరియాదె భూషణం ||అభి||
గుణము మంచిదైతే చాలయా
మన గొప్పతనము చెప్పుకోను వీలయా
గొప్పతనమూ చెప్పుకోను వీలయా ||అద్ద||
అ: కాలు చెయ్ లోపమనీ..
కొక్కిర్యా రూపమనీ.. ||కాలు చెయ్||
ఒదినలు నన్ను గేలి చేతురా
పిల్లను దెచ్చి పెళ్ళి చేతురా
పిల్లను దెచ్చి పెళ్ళి చేతురా
ఆ: ఎవరేమి అన్ననేమి
ఎగతాళి చెయ్యనేమి
నవ్విన నాపచేనె పండదా
నలుగురు మెచ్చు రోజు ఉండదా
నలుగురు మెచ్చురోజు ఉండదా ||అద్ద||

కొసరాజు రాసిన ఈ పాటను ఘంటసాల, సుశీల పాడగా ఎన్.టి.ఆర్, సావిత్రి అభినయించారు. 1959లో వచ్చిన 'బాగపిరివినై' తమిళ చిత్రం 'కలసి ఉంటే కలదు సుఖం' చిత్రానికి ఆధారం. తమిళంలో తాను తీసే ప్రతి చిత్రానికి 'ప' అనే అక్షరంతో గానీ, 'బ' అనే అక్షరంతో గానీ ముడిపడే పేరుని పెట్టే ఎ.భీమ్ సింగ్ ఈ 'బాగపిరివినై' చిత్రానికి దర్శకుడు. శివాజీ గణేశన్, బి.సరోజాదేవి హీరో, హీరోయిన్లు. విశ్వనాథం - రామ్మూర్తి ద్వయం సంగీత దర్శకులు. వారు సంగీతాన్ని సమకూర్చిన 'తాళయాం పూముడిచ్చు తడం పార్తుం నడై నడందు' పాట సంగీత సాహిత్యాన్ని 'ముద్దబంతి పూలు బెట్టి' పాటకు ఉపయోగించుకున్నారు. తమిళ గీతాన్ని టి.ఎమ్.సౌందరరాజన్, సుశీల పాడారు. తర్వాతి రోజుల్లో అద్భుతమైన సంగీత దర్శకుడిగా ప్రసిద్ధికెక్కిన విశ్వనాథం - రామ్మూర్తి జంటలోని ఎమ్మెస్ విశ్వనాథం ఈ పాట మొదట్లో వచ్చే 'తందనాన తానే' అనే సాకీని ఆలపించారు. తెలుగు పాటను ఘంటసాల, సుశీల ఆలపించినా ఎమ్మెస్ విశ్వనాథం పాడిన ఆ సాకియే పూర్తి జానపద ధోరణిలో అందర్నీ ఆకట్టుకునే రీతిలో ఉండటం చేత ఆ ఒక్క బిట్ కోసం మద్రాసుకి వెళ్ళి ఎమ్మెస్ చేత పాడించి - మిగిలిన పాటను రికార్డు చేసిన సారథి స్టూడియోలో మిక్స్ చేశారు. ఈ పాటకు ఉత్తరాది రాగం పహాడీ దగ్గరగా ఉంటుంది బిమల్ రాయ్ దర్శకత్వంలో 1959లో వచ్చిన 'సుజాత' హిందీ చిత్రంలో సంగీత దర్శకుడు యస్.డి బర్మన్ స్వరపరిచి పాడిన 'సున్ మెరె బంధూరే సున్ మేరె మిత్వా' పాట సంగీత ప్రియులకు గుర్తుండే ఉంటుంది. ఆ ఛాయ ఎమ్మెస్ విశ్వనాథ్ ఆలపించిన 'తందనాన తానే'లో స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. ఎమ్మెస్ విశ్వనాథం అత్యంత ప్రతిభావంతుడైన సంగీత దర్శకుడే అయినా ఆయన మీద ఎస్.డి.బర్మన్ ప్రభావం అప్పుడప్పుడు పడుతూ ఉంటుందనడానికి ఈ 'సున్ మేరె బంధూరే' పాటే కాకుండా మరో ఉదాహరణ కూడా ఉంది. ఆకలిరాజ్యం(1981) సినిమాలో 'కన్నెపిల్లవని కన్నులున్నవని' పాట గుర్తుండే ఉంటుంది. ఆ పాట ఇంటర్లూడ్స్‌లో ఉపయోగించిన సితార్ బిట్స్ నడకగానీ, మొదటి చరణంలో 'స్వరము నీవై స్వరమున పదము నేనై' అనే వాక్యం ట్యూన్ గానీ, రెండో చరణంలోని 'తనన తన్న అన్నా తానా అన్నా స్వరమే ఒకటే కదా' అనే వాక్యం ట్యూన్ గాని గైడ్' (1965) హిందీ చిత్రంలో ఎస్.డి.బర్మన్ స్వరపరచి పాడిన 'వహ్ కౌన్ హై తేరా ముసాఫిర్ జాయెగాకహా' పాటలోని చరణాల పోకడని జ్ఞాపకం చేస్తూ ఉంటుంది.

ఇక ఈ 'ముద్దబంతి పూలు బెట్టి' పాట ట్యూన్ తమిళందే అయినా ఈనాటికి ఇది మన పాటేనేమో నన్నంతగా తెలుగువారి మనసుల్లో ముద్రపడిపోవడానికి కారణం - తెలుగుతనాన్ని పూర్తిగా ఉట్టిపడే స్థాయిలో కొసరాజు అందించిన సాహిత్యం ఒక ఎత్తు. అందుకు ముద్దబంతి, మొగిలిరేకు, అరణాలు, కొక్కిరాయ్, నవ్విన నాపచేను పండటం వంటివి ఒక ఉదాహరణ అని చెప్పాలి. ఇక ఘంటసాల, సుశీల గానం మరొక ఎత్తు అని చెప్పనక్కర్లేదు.

తరువాత రోజుల్లో రవీంద్ర ఆర్ట్స్ సంస్థను స్థాపించి లక్షాధికారి, జమిందార్, ధర్మదాత వంటి చిత్రాలు తీసిన తమ్మారెడ్డి కృష్ణమూర్తి (నేటి దర్శక నిర్మాత తమ్మారెడ్డి భరద్వాజ తండ్రి) ఈ 'కలసి ఉంటే కలదు సుఖం' చిత్రానికి ప్రొడక్షన్ వ్యవహారాలు చూసేవారు. 'ముద్దబంతి పూలు బెట్టి' పాట చిత్రీకరణ గురించి చెబుతూ, "అక్కడేమో ఎన్టీఆర్ ఓ గేద మీద కూర్చుని పాడాలి. ఒక చెయ్యి కుంటిగా పెట్టాలి కనుక మిగిలిన చేత్తోనే కంట్రోల్ చేయాలి. ఆయనేమో నల్లటి షర్ట్ వేసుకున్నారు. అది చూసి గేదె బెదిరేది. ఎందుకైనా మంచిదని ప్రొడక్షన్ డ్రైవర్ని ఎక్కించాం. అతన్ని విసిరేసింది ఆ గేదె. ఎలాగైతేనే నెమ్మదిగా ఆ గేదెని మచ్చిక చేసుకుని ఎన్టీఆర్‌ని కూర్చోబెట్టి జాగ్రత్తగా షూటింగ్ చెయ్యటం జరిగింది' అంటూ వివరించారు.

సాకీ: మందర మాటవిని మౌఢ్యమున కైకేయి
రామలక్ష్మణులు అడవికి పంపెగదా
శకుని మాయలు నమ్మి జూదమున ఓడించి
కౌరవులు పాండవుల కష్టపెట్టిరిగా
పరుల బోధకు లొంగి
పండువంటి సంసారాన్ని
భాగాలుగా చీల్చి పంచుచుండిరి గదా..

ప: కలిసి ఉంటే కలదు సుఖం వేరుపడితె తీరని దుఃఖం
చెడు బోధలు విన్నారంటే
ఎవరికైనా తప్పదు కష్టం ||కలిసి||

చ: చిట్టి చీమలన్ని మూగి
పెద్ద పుట్ట పెట్టునురా ||చిట్టి||
శిల్పులంత కట్టుగ ఉండే తాజమహలు కట్టిరిరా
జనులెందరో త్యాగం చేసి స్వారాజ్యము తెచ్చిరిరా
తగవులతో తన్నుకు ఛస్తే
పతనము ప్రాప్తించునురా ||కలిసి||

చ: పది కట్టెలు ఒకటిగ ఉంటె
పట్టి విరువ లేరురా ||పది||
ఒక కట్టెగ ఉంటేనే వికలము జేసేరురా
కర్ణుడొకడు చేరకపోతే భారతమె పూజ్యమురా
యాదవులే ఒకటిగా ఉంటే
నాశనమై యుండరురా ||కలసి||

ఈ పాటను కొసరాజు వ్రాయగా ఘంటసాల, సుశీల బృందం ఆలపించారు. చిత్రంలోని ప్రధాన తారాగణంపై ఈ పాటను చిత్రీకరించారు. మాతృక అయిన తమిళ చిత్రం 'బాగపిరివినై'లోని 'ఒట్రుమయామ్ వాళ్ వదాలె విలయం నన్మయే / వెట్రుమయ్మై వళర్పదినాలే విళయం తీమయే' అనే పాట యొక్క సంగీత సాహిత్యాల్ని ఈ తెలుగు పాటకు వాడుకున్నారు. సాధారణ గాంధారాన్ని అన్యస్వరంగా వేసుకుంటూ రాగేశ్రీ రాగంతో మలచుకున్న ఈ పాట కూడా తెలుగు వారికి మరింత దగ్గర కావటానికి కారణం కొసరాజు సాహిత్యమేనని మరోసారి చెప్పక తప్పదు. ఈ పాట ట్యూన్‌కి సంబంధించి ఒక తమాషా ఉంది. మొదటి చరణంలోని 'జనులందరూ త్యాగం చేసి స్వారాజ్యము తెచ్చిరిరా' అనే వాక్యం యొక్క ట్యూన్స్‌ని, రెండో చరణంలోని 'కర్ణుడొకడు చేరకపోతే భారతమే పూజ్యము రా' అనే వ్యాక్యాన్ని మననం చేసుకుంటూ 1965లో వచ్చిన 'సుమంగళి' చిత్రంలో కె.వి.మహదేవన్ స్వరపరిచిన 'సిగలోకి విరులిచ్చి' పాటలోని చరణాలలో గల 'తనువు చిక్కి శల్యంబైన తలపులణగి పోయెనా', 'కోరినది చేతికి చిక్కి ఆరుతున్నదొక దీపం' అనే వాక్యాల ట్యూన్‌తో పోల్చి చూసుకుంటే ఒక్కలాగే ఉన్నట్టనిపిస్తుంది. ఇది కాపీకాదు. ఎమ్మెస్ విశ్వనాధం తన తొలిరోజుల్లో కొన్నాళ్ళపాటు కె.వి.మహదేవన్ వద్ద సహాయకునిగా పనిచేసేవారు. కొన్ని పాటల్ని ట్యూన్ చేసేటప్పుడు జరిగే రాగసాధనలో ఇద్దరి మస్తిష్కాల్లోనూ కామన్‌గా కొన్ని ప్రయోగాలు ముద్రపడి అవి ఇలా ఈ రూపంలో వచ్చి ఉండవచ్చు. కొన్ని కొన్ని పరిశీలనలు ఆత్మాశ్రయంగానూ,

నిరూపణకు బలం లేనివిగాను ఉంటాయని గతంలో చెప్పుకున్నట్లుగా ఈ ప్రయోగాన్ని కూడా అలాగే పేర్కొనాలి. ఇదిలా ఉండగా చిత్రం టైటిల్‌ని 'కలసి ఉంటె కలదు సుఖం' అని చూపిస్తూ పాటలో మాత్రం 'కలిసి ఉంటె కలదు సుఖం' అని పాడించటం గమనార్హం.

మేలిమి బంగరు మెలిక తిరిగినా విలువ తరిగేనా
మీ దేహములో చిరులోపములున్నా ప్రేమ కరువగునా ||మేలిమి||
సింహము కాళ్ళు చిక్కుపడినను
శౌర్యము కొరవడునా ||సింహము||
చేతలు మాటలు ఒకటే అయితే
త్యాగము కరువగునా
త్యాగము కరువగునా ||మేలిమి||
కాళ్ళేలేని కమ్మని చంద్రుడు నిరతము పయనించునే ||కాళ్ళే||
కరములు చాపే కలువను చేరి
ముదము కలిగించునే
ముదము కలిగించునే ||మేలిమి||
పతి పద సేవా భాగ్యము నేనే సతతము నోచితినీ ||పతి||
మీ చల్లని మదిలో సౌఖ్యము నొసగే
స్వర్గము చూచితినీ
స్వర్గము చూచితిని ||మేలిమి||

ఈ పాటను ఆరుద్ర వ్రాయగా సుశీల ఆలపించారు. సావిత్రి, ఎన్.టి.ఆర్ అభినయించారు. ఈ పాట ట్యూన్ కూడా తమిళ మాతృకలోని 'తంగత్తిలె ఒరుకురై ఇరందాలుమ్' పాట నుంచి యథాతథంగా తీసుకోవటం జరిగింది. చిత్రంలో గల పాటలన్నిటిలోనూ సాహిత్యపరంగా ఈ పాటనే గొప్పపాటగా పేర్కొనాలి. దురదృష్టవశాత్తూ ఎలక్ట్రిక్ షాక్ తగిలి కాలూ, చెయ్యి వంకర పోయిన ఓ వ్యక్తిని, మంచి మనసుతో పెళ్ళి చేసుకున్న ఓ యువతి తొలినాటి రాత్రి అతనితో 'మీ పట్ల నాకేమీ తక్కువ భావం లేదు' అనే రీతిలో చెప్పడానికి వాడుకున్న ఉదాహరణలే తెలుగులో వాడుకున్నారనడానికి తమిళ గీతంలోని 'సింగత్తిన్ కాల్గళ్ పళదు పటాలం సీటం కురైవదుండో' అనే వ్యాక్యానికి తెలుగు సేతగా 'సింహము కాళ్ళు చిక్కుపడినను శౌర్యము కొరవడునా' అనే వాక్యం సాక్ష్యంగా నిలుస్తుంది. ఈ పాట రాగ ప్రాధాన్యమైంది కాదు. తరచి తరచి చూస్తే శంకరాభరణ స్వరాలు, హరికాంభోజీ స్వరాలు, ఆరభి, దేశ్, తిలక్ కామీద్ నడకలు కనిపిస్తాయి. ఇంకా బాగా అవలోకించుకుంటే 'బైజూబావ్‌రా (1952) హిందీ చిత్రంలో నౌషాద్ స్వరపరచగా లత పాడిన 'బచ్‌పన్‌కి మొహబ్బత్ కో దిల్ సే న జుదాకర్ నా' పాట నడక గుర్తొస్తుంది.

ఈ 'కలిసి ఉంటే కలదు సుఖం' చిత్రంలో కాలూ, చెయ్యి వంకర పోయిన వ్యక్తిగా ఎన్.టి.ఆర్ నటించారు. చిత్రం అంతా ఆయన అలా నటించడానికి షాట్‌కి ముందు ఇంజక్షన్లు తీసుకునే వారని ఆ రోజుల్లో తెగచెప్పుకునేవారు. నిజానికి అవన్నీ పుకార్లే. ఎన్.టి.ఆర్ తొలి చిత్రం 'మనదేశం'కి ముందు - సారథీ స్టూడియోస్ నిర్మించే 'శ్రీమతి' అనే చిత్రం కోసం దర్శకుడు యల్వీప్రసాద్ ఆయన స్టిల్స్‌నీ తీసుకోవడం జరిగింది. ఆ చిత్రం కొన్ని కారణాల వల్ల తీయడం జరగలేదు. అలా సారథీ వారి చిత్రంలో నటించే ఛాన్సు

తప్పిపోయి, మ్యానేజ్‌మెంట్ మారి శ్రీ సారధి స్టూడియోస్‌గా రూపొందిన తరువాత 'కలసి ఉంటే కలదు సుఖం' రూపంలో ఎన్.టి.ఆర్ కి కలిసొచ్చింది. నిజానికది కలిసొచ్చినట్టే లెక్క.

ఎందుకంటే సారధీవారు తమిళ చిత్రం 'బాగపిరివినై' హక్కుల్ని కొని ఎవరితో తీద్దామా అనే చర్చల్లో ఉండగా రామకృష్ణ 70 ఎమ్.ఎమ్ థియేటర్ నిర్మాణం విషయంలో ఎన్.టి.ఆర్ తరచూ హైదరాబాద్ రావటం వారి దృష్టినాకర్షించింది. అప్పుడు ఎన్.టి.ఆర్‌ని సారధీ స్టూడియోస్‌కి చెందిన సి.వి.ఆర్.ప్రసాద్ కలిస్తే ఆయన ఓకే అన్నారు. ఒకవైపు థియేటర్‌కి సంబంధించిన విషయాలు అల్లాడి వెంటయ్య (రాజకీయ నాయకులు అల్లాడి రాజ్‌కుమార్ తండ్రి), పి.యస్ ప్రసాద్ చూసుకుంటూ ఉంటే ఎన్.టీ.ఆర్ ఇటు షూటింగ్‌లో పాల్గొంటూ వారితో అవసరం వచ్చినప్పుడు సంప్రదించేవారు. అంతేకాదు ఎన్.టీ.ఆర్ కోసం రిట్జ్ హోటల్‌ని బుక్ చేస్తే - 'ఎందుకు బ్రదర్ అనవసరంగా డబ్బు వేస్ట్ చేస్తారు?' అంటూ సారధీ స్టూడియోస్‌లో నిర్మించిన ఓ గదిలోకి తన సామాన్లను ఉన్న ఫళంగా తెప్పించుకుని షూటింగ్ జరిగినన్నాళ్ళు అక్కడే బస చేశారు. ఎన్.ఏ.టి బ్యానర్ పై తాను తీయబోయే చిత్రం స్క్రిప్ట్ వ్యవహారాన్ని ఆ రూములోనే తెల్లవారు ఝామున లేచి పరిశీలించే వారాయన. ఒకక్షణం కూడా వృధా కాకుండా కాలాన్ని ఎన్.టీ.ఆర్ పూర్తిగా వినియోగించుకునే వారనడానికి ఇదొక ఉదహరణ.

తమిళంలో 'బాగపిరివినై' చిత్రాన్ని తీసిన ఎ.భీమ్‌సింగ్ అదే కథతో 1965లో సునీల్‌దత్, నూతన్ హీరో, హీరోయిన్లుగా 'ఖాన్‌దాన్' చిత్రాన్ని తీయటం జరిగింది.

ఆ నాటినుంచీ ఈ నాటి వరకూ వచ్చిన, వస్తున్న సినిమాల్లోని పాటల సాహిత్యం గురించీ, సంగీతం గురించీ సాధికారకంగా, సవివరంగా, సరళంగా, సమగ్రంగా విశ్లేషించగల ఒకే ఒక్క సీనియర్ మోస్ట్ జర్నలిస్ట్ రాజా. 'కౌముది' పాఠకులకోసం ఆయన వ్యాసాలని నెలకొకటి అందిస్తున్నాం. ఒక్కసారి నిన్నటి తరం పాటల్ని నెమరు వేసుకుందాం.. ఆ నాటి మధుర స్వరాలని మరోసారి గుర్తు తెచ్చుకుందాం.

ఇ-మెయిల్ ఎడ్రసు: raja.musicologist@gmail.com *బ్లాగు: http://musicologistraja.blogspot.com/*

Click here to share your comments on this article.